A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2007. január 11.*

A C-208/05. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sozialgericht Berlin (Németország) a Bírósághoz 2005. május 12-én érkezett, 2005. április 11-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **ITC Innovative Technology Center GmbH**

és

a **Bundesagentur für Arbeit**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas tanácselnök, A. Borg Barthet, J. Malenovský, U. Lõhmus és A. Ó Caoimh (előadó) bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: P. Léger,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. május 4-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az ITC Innovative Technology Center GmbH képviseletében L. A. Wenderoth Rechtsanwalt,

– a német kormány képviseletében M. Lumma és C. Schulze-Bahr, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében V. Kreuschitz és I. Kaufmann-Bühler, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2006. október 5-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 18., EK 39., EK 49. és EK 87. cikk – ez utóbbi cikk az EK 81., EK 85. és EK 86. cikkel összefüggésben értelmezve –, valamint a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendelet (HL L 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.) 3. és 7. cikkének értelmezésére irányul.

2 Ezt a kérelmet az ITC Innovative Technology Center GmbH (a továbbiakban: ITC) – németországi székhelyű magán munkaközvetítő ügynökség – és a Bundesagentur für Arbeit (szövetségi munkaügynökség, a továbbiakban: Bundesagentur) közötti arra vonatkozó jogvitában terjesztették elő, hogy ez utóbbi megtagadta egy munkaközvetítési utalvány kifizetését az ITC-nek, azzal az indokkal, hogy az ITC által az álláskeresőnek szerzett állás nem Németországban volt társadalombiztosítási-járulék-köteles.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A 1612/68 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése alapján:

„A tagállamok állampolgárainak, lakóhelyükre tekintet nélkül, joguk van arra, hogy egy másik tagállam területén munkát vállaljanak, és munkát végezzenek, a tagállam állampolgárainak foglalkoztatását szabályozó törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseknek megfelelően."

4 E rendelet 2. cikke ekként rendelkezik:

„A tagállamok állampolgárai és a bármely tagállam területén tevékenységet folytató munkáltató kicserélhetik az állásajánlatokat és az állásra benyújtott pályázatokat, valamint munkaszerződéseket köthetnek és teljesíthetnek a hatályban lévő törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseknek megfelelően, anélkül, hogy megkülönböztetésnek lennének kitéve."

5 A 1612/68 rendelet 3. cikke ekként rendelkezik:

„(1) E rendelet értelmében egy tagállam törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezései vagy közigazgatási gyakorlata nem alkalmazható:

– ha korlátozza az állásajánlatokat és az állásra benyújtott pályázatokat vagy a külföldi állampolgárok jogát arra, hogy munkát vállaljanak és végezzenek, illetve ha olyan feltételeket szab, amelyek a saját állampolgárok tekintetében nem alkalmazhatóak; vagy

– ha annak ellenére, hogy állampolgárságtól függetlenül alkalmazandó, kizárólagos vagy fő célja, illetve hatása a többi tagállam állampolgárainak távoltartása a betölthető munkahelytől.

[...]"

6 E rendelet 7. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen fogalmaz:

„(1) Valamely tagállamnak egy másik tagállam területén foglalkoztatott állampolgárát a foglalkoztatási és munkafeltételek tekintetében nem kezelhetik állampolgársága miatt a hazai állampolgároktól eltérő módon, különösen ami a javadalmazást, a munkaviszony megszüntetését és munkanélkülivé válás esetén az újraelhelyezést vagy újrafoglalkoztatást illeti.

(2) A hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez."

A nemzeti szabályozás

7 A társadalombiztosítási törvénykönyv (Sozialgesetzbuch, a továbbiakban: SGB) III. könyvének (a továbbiakban: SGB III.) 421g. §-a ekként fogalmaz:

„(1) A munkaközvetítési utalványra azok a munkavállalók jogosultak, akik a munkanélküliségükre tekintettel szociális juttatásban vagy szociális segélyben részesülnek, és akiket három hónapos munkanélküliség után még nem közvetítettek ki, vagy akik olyan állást töltenek be, amely a hatodik fejezet hatodik része szerint munkahelyteremtési vagy szerkezet-átalakítási intézkedés címén támogatásban részesült. A munkaközvetítési utalvány kiállításával a Bundesagentur kötelezettséget vállal arra, hogy az alábbi rendelkezéseknek megfelelően megfizeti azon közvetítő megbízási díját, akihez a munkavállaló fordult és aki a munkavállaló számára olyan társadalombiztosításijárulék-köteles állást szerez, amelyben legalább heti tizenöt óra a munkaidő. A munkaközvetítési utalvány egymást követő három hónapos időszakokra érvényes.

[...]"

8 Az SGB IV. könyvének (a továbbiakban: SGB IV.) 1. §-a szerint:

„(1) [...] A jelen könyv rendelkezései a negyedik rész első és második címe, valamint az ötödik rész kivételével a foglalkoztatás elősegítésére is vonatkoznak.

[...]"

9 Az SGB IV. 3. §-a előírja:

„A biztosítási kötelezettségre és a biztosítási jogra vonatkozó rendelkezések alkalmazandóak:

(1) amennyiben azok munkaviszonyt vagy önálló vállalkozói tevékenységet feltételeznek, az a jelen törvénykönyv hatálya alá tartozó tevékenységek valamelyikét végző valamennyi személyre,

[...]"

10 Az SGB I. könyvének 30. §-a szerint:

„(1) A jelen törvénykönyv rendelkezései minden olyan személyre vonatkoznak, akinek a lakóhelye vagy a szokásos tartózkodási helye a törvénykönyv hatálya alá tartozó területen helyezkedik el.

(2) E rendelkezéseket a nemzetek feletti és nemzetközi jog rendelkezéseinek sérelme nélkül kell alkalmazni.

[...]"

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11 2003. augusztus 27-én az ITC munkaközvetítési szerződést kötött az álláskereső D. Halacz-cal. E szerződés alapján az ITC kötelezettséget vállalt, hogy segít D. Halacznak, hogy társadalombiztosítási-járulék-köteles állást kapjon, és teljesíti valamennyi ahhoz szükséges szolgáltatást, amely e közvetítéshez szükséges.

12 D. Halacz bemutatta az ITC-nek a közvetítési utalványt, amelyet a Bundesagentur állított ki a számára. Az utalvány értelmében az álláskereső egy vagy több általa választott közvetítőt vehet igénybe, és az utalványon meghatározott összeget a számára állást szerző közvetítőnek fizetik ki. Az SGB III. vonatkozó rendelkezései szerint a díjat többek között azzal a feltétellel fizetik ki, hogy az állás társadalombiztosítási-járulék-köteles, a munkaidő legalább heti tizenöt óra, és a szerződéses foglalkoztatás időtartama legalább három hónap legyen.

13 2003. szeptember 3-án az ITC közvetítésével D. Halacz határozott idejű munkaszerződést kötött egy hollandiai székhelyű társasággal a 2003. szeptember 4-től 2004. március 4-ig tartó időszakra. Ez a munkáltató megerősítette, hogy társadalombiztosítási-járulék-köteles foglalkoztatási viszonyról van szó, és a munkaidő hossza hetenként legalább tizenöt óra.

14 A 2003. szeptember 15-i levéllel az ITC kérte a Bundesagenturtól első részletként 1000 euró kifizetését az egyidejűleg bemutatott közvetítési utalványnak megfelelően. A Bundesagentur ezt a kérelmet a 2003. október 2-i közigazgatási határozatával elutasította, azzal az indokkal, hogy D. Halacz-nak nem német területen társadalombiztosítási-járulék-köteles állást közvetítettek ki.

15 A 2003. október 16-án az ITC által benyújtott panaszt a Bundesagentur a 2003. október 27-i közigazgatási határozatával elutasította, azzal az indokkal, hogy a kötelező társadalombiztosítás fogalmát az SGB IV. 1., 2. és 3. §-ai határozzák meg, amely rendelkezések az SGB III-ra is érvényesek. A kötelező társadalombiztosításra vonatkozó rendelkezések így az SGB alkalmazási területén, azaz német területen vonatkoznak minden munkaviszonyban álló személyre.

16 2003. november 14-én az ITC megsemmisítés iránti keresetet indított a Sozialgericht Berlin előtt a Bundesagentur – 2003. október 27-én az ITC panasza alapján hozott határozattal megerősített – 2003. október 2-i határozata ellen.

17 Ez a bíróság ugyan lehetségesnek tartja az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdése második mondatának a közösségi joggal összhangban álló értelmezését, azonban megállapítja, hogy önmagában a német jog alapján ez a rendelkezés csak az SGB alkalmazási területén való foglalkoztatásra vonatkozik.

18 E körülmények között a Sozialgericht Berlin felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Mennyiben sérti a személyek szabad mozgását védelmező közösségi jogi rendelkezéseket, különösen az EK-Szerződés 18. és 39. cikkét és az 1612/68/EGK rendelet 3. és 7. cikkét a SGB III. 421g. §-a (1) bekezdése második mondatának olyan értelmezése, amely szerint társadalombiztosításijárulék-köteles állásnak csak a SGB hatálya alá tartozó foglalkoztatás minősül?

2) a) Az első kérdés szerinti feltevésből esetleg következő jogsértés elkerülése érdekében, mennyiben lehetséges és szükséges a rendelkezés közösségi joggal összeegyeztethető értelmezése?

b) Ha nem lenne lehetséges vagy szükséges a rendelkezés európai joggal összeegyeztethető értelmezése, mennyiben sérti az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének második mondata a személyek szabad mozgását védő közösségi jogi rendelkezéseket?

3) Mennyiben sérti a szolgáltatások és a verseny szabadságát védelmező közösségi jogi rendelkezéseket, különösen az EK-Szerződés 81., 85. és 86. cikkével összefüggésben értelmezett 49., 50. és 87. cikkét vagy a közösségi jog egyéb rendelkezéseit az SGB III. 421. §-a (1) bekezdése második mondatának olyan értelmezése, amely szerint társadalombiztosításijárulék-köteles állásnak csak az [SGB] hatálya alá tartozó foglalkoztatás minősül?

4) a) A harmadik kérdés szerinti feltevésből esetleg következő jogsértés elkerülése érdekében, mennyiben lehetséges és szükséges a rendelkezés közösségi joggal összeegyeztethető értelmezése?

b) Ha nem lehetséges vagy szükséges a rendelkezés közösségi joggal összeegyeztethető értelmezése, mennyiben sérti az SGB III. 421. §-a (1) bekezdésének második mondata a közösségi jogi rendelkezéseket, amennyiben nem védi a munkavállalók szabad mozgását?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről és a második kérdés b) pontjáról, amelyek a munkavállalók szabad mozgására vonatkozik

19 Ezekkel a kérdésekkel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné megtudni, hogy az EK 39. cikkel, valamint a 1612/68 rendelet 3. és 7. cikkével ellentétes-e az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének második mondatához hasonló nemzeti rendelkezés, amely előírja azt, hogy az álláskereső által egy magán munkaközvetítő ügynökség számára a munkaközvetítésért fizetendő díjazás valamely tagállam által az ügynökség részére történő megfizetésének feltétele, hogy a közvetítő által közvetített állás az említett állam területén legyen társadalombiztosítási-járulék-köteles.

20 Először is válaszolni kell a német kormány azon érvére, amely szerint az olyan magán munkaközvetítő ügynökség, mint az ITC nem hivatkozhat sem az EK 39. cikkre, sem az 1612/68 rendeletre abból az okból, hogy mivel közvetítőként és nem munkavállalóként jár el, nem tartozik e rendelkezések személyi hatálya alá. E tekintetben a német kormány a C-55/96. sz., Job Centre, ún. „Job Centre II"-ügyben 1997. december 11-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-7119. o.] 13. pontjára hivatkozik).

21 Az EK 39. cikk (1) bekezdése általános kifejezésekkel megfogalmazza, hogy az Európai Közösségen belül biztosítani kell a munkavállalók szabad mozgását. E cikk (2) és (3) bekezdése szerint ez a szabadság magában foglalja az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés megszüntetését a tagállamok munkavállalói között a foglalkoztatás, a javadalmazás, valamint az egyéb munka- és foglalkoztatási feltételek tekintetében és a közrendi, közbiztonsági vagy közegészség-

ügyi okok alapján indokolt korlátozásokra is figyelemmel, a munkavállalók szabad mozgása jogot biztosít a munkavállalónak arra, hogy a tényleges állásajánlatokra jelentkezzen, e célból a tagállamok területén szabadon mozogjon az adott tagállam állampolgárainak foglalkoztatására vonatkozókkal megegyező feltételekkel, és a foglalkoztatás végéig ott maradjon.

22 Mindazonáltal, annak ellenére, hogy ezek az EK 39. cikkben előírt szabad mozgásra vonatkozó jogok a munkavállalóknak – beleértve az álláskeresőket is – kedveznek (lásd ebben az értelemben a C-292/89. sz. Antonissen-ügyben 1991. február 26-án hozott ítélet [EBHT 1991., I-745. o.] 12. és 13. pontját) e cikk megfogalmazásában semmi nem utal arra, hogy ezekre a jogokra mások nem hivatkozhatnak (lásd a C-350/96. sz., Clean Car Autoservice ügyben 1998. május 7-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-2521. o.] 19. pontját).

23 Ahogyan arról a Bíróság már határozott, a hatékonyság és a hasznosság érdekében, a munkavállalók azon joga, hogy hátrányos megkülönböztetés nélkül alkalmazzák és foglalkoztassák őket, szükségszerűen együtt jár a munkáltatónak azzal a jogával, hogy a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően alkalmazza őket (a fent hivatkozott Clean Car Autoservice ügyben hozott ítélet 20. pontja).

24 Az olyan magán munkaközvetítő ügynökség, mint az ITC, az igények és az állásajánlatok közötti közvetítéssel foglalkozik. Az álláskeresővel kötött közvetítési szerződés ennélfogva annyiban ruház közvetítői jogot erre az ügynökségre, amennyiben az ügynökség az említett álláskeresőt képviseli, és arra törekszik, hogy számára állást szerezzen.

25 E körülmények között nem lehet kizárni, hogy valamely magán munkaközvetítő ügynökség bizonyos körülmények között hivatkozhassék az EK 39. cikkben a közösségi munkavállalók számára közvetlenül elismert jogokra.

26 Ugyanis a munkavállalónak a fizetett munkához és annak egy másik tagállam területén való hátrányos megkülönböztetéstől mentes végzéséhez való jogának – a hatékonyság és hasznosság érdekében – magában kell foglalnia a közvetítőknek, így például a magán munkaközvetítő ügynökségnek, arra vonatkozó jogát, hogy segítsenek állást szerezni a munkavállalóknak, az utóbbiak szabad mozgására vonatkozó szabályok betartásával.

27 Az említett szabályoknak ez az értelmezése különösen az alapügyben szóban forgó körülmények között szükséges, amikor egy magán munkaközvetítő ügynökség közvetítési szerződést kötött az álláskeresővel az utóbbi számára kiállított közvetítési utalvány alapján, amelynek értelmében a Bundesagentur átvállalja a magán munkaközvetítő ügynökség költségeit, ha ez utóbbi bizonyos szempontoknak megfelelő munkaszerződést szerez ezen álláskeresőnek. E körülmények között a magán munkaközvetítő ügynökségnek és nem az álláskeresőnek kell a Bundesagenturtól igényelni az ügynökségnek járó díjazás átvállalását.

28 A Bíróságnak a fent hivatkozott Job Centre II-ügyben hozott ítéletben kifejtett érvelése nem zárja ki az EK-Szerződés munkavállalók szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseinek ezen értelmezését.

29 Másodszor a német kormány azon érve esetében, amely szerint az ITC nem hivatkozhat az EK 39. cikkben biztosított jogokra, mivel ennek az ügynökségnek egyetlen tagállamban van a székhelye, emlékeztetni kell arra, hogy a személyek szabad mozgása tárgyában a Szerződés szabályai és az annak végrehajtására hozott jogi aktusok nem alkalmazhatók azokra a tevékenységekre, amelyekben nincs jelen semmilyen kapcsoló elv valamely a közösségi jog által szabályozott helyzettel, és amelynek valamennyi lényeges eleme egyetlen országra korlátozódik (a C-18/95. sz. Terhoeve-ügyben 1999. január 26-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-345. o.] 26. pontja és a C-95/99–C-98/99. sz. és C-180/99. sz., Khalil és társai egyesített ügyekben 2001. október 11-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-7413. o.] 69. pontja).

30 Azonban, még ha egy németországi székhelyű magán munkaközvetítő ügynökség, mint az ITC, akar is hivatkozni a német hatóságokkal szemben a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó szabályokra, az sem lenne hatással az említett szabályok alkalmazására. Ezen ügynökség panasza ugyanis éppen az, hogy kedvezőtlen helyzetbe került az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének második mondatával létrehozott munkaközvetítési utalványrendszer miatt, úgy hogy az az álláskereső, akinek állást szerzett szintén hátrányos helyzetbe került vagy hátrányos helyzetbe kerülhetett volna amiatt, hogy ez az állás egy másik tagállamban található (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Terhoeve-ügyben hozott ítélet 28. pontját is).

31 Harmadszor azon kérdést illetően, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás a munkavállalók szabad mozgása korlátozásának minősül-e, emlékeztetni kell arra, hogy a Szerződésnek a személyek szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseinek összessége annak megkönnyítését szolgálja, hogy a közösségi polgárok a Közösség egész területén bármilyen kereső tevékenységet folytathassanak, és e rendelkezésekkel ellentétes minden olyan intézkedés, amely a közösségi polgárokat hátrányosan érintheti, amennyiben egy másik tagállam területén kívánnak kereső tevékenységet folytatni (a 154/87. és 155/87. sz., Wolf és társai egyesített ügyekben 1988. július 7-én hozott ítélet [EBHT 1988., 3897. o.] 13. pontja; a C-415/93. sz. Bosman-ügyben 1995. december 15-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-4921. o.] 94. pontja; a fent hivatkozott Terhoeve-ügyben hozott ítélet 37. pontja; a C-190/98. sz. Graf-ügyben 2000. január 27-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-493. o.] 21. pontja és a C-109/04. sz. Kranemann-ügyben 2005. március 17-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-2421. o.] 25. pontja).

32 Ebben az összefüggésben a tagállamok állampolgárait megilleti különösen az a közvetlenül a Szerződésből eredő jog, hogy származási államukat elhagyva másik tagállam területén tartózkodjanak abból a célból, hogy ott gazdasági tevékenységet gyakoroljanak (lásd különösen a fent hivatkozott Bosman-ügyben hozott ítélet 95. pontját és a Terhoeve-ügyben hozott ítélet 38. pontját).

33 Az olyan rendelkezések, amelyek megakadályozzák valamely tagállam állampolgárait abban vagy visszatartják attól, hogy a szabad mozgásra vonatkozó jogukat gyakorolva elhagyják származási országukat, e szabadság akadályait képezik, még abban az

esetben is, ha a munkavállalók állampolgárságától függetlenül alkalmazandóak (a fent hivatkozott Bosman-ügyben hozott ítélet 96. pontja; a fent hivatkozott a Terhoeve-ügyben hozott ítélet 39. pontja; a fent hivatkozott Graf-ügyben hozott ítélet 23. pontja; a 224/01. sz. Köbler-ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10239. o.] 74. pontja; a C-232/01. sz. Van Lent-ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11525. o.] 16. pontja és a fent hivatkozott Kranemann-ügyben hozott ítélet 26. pontja).

34 Ellentétes volna a munkavállalók szabad mozgásának jogával, ha egy munkavállaló vagy egy álláskereső az állampolgársága szerinti tagállamban kedvezőtlenebb bánásmódban részesülne annál, mint amely akkor illetné meg, ha nem vette volna igénybe a Szerződés által a szabad mozgás tekintetében biztosított lehetőségeket (a C-224/98. sz. D'Hoop-ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6191. o.] 30. pontja és a fent hivatkozott Pusa-ügyben hozott ítélet 18. pontja).

35 Amennyiben valamely nemzeti intézkedés vagy szabály előírja, hogy a tagállam csak abban az esetben fizesse ki a magán munkaközvetítő ügynökségnek járó díjat, ha az ezen ügynökség által szerzett állás ebben a tagállamban társadalombiztosítási-járulék-köteles, az az álláskereső, aki számára ezen ügynökség egy másik tagállamban szerzett társadalombiztosítási-járulék-köteles állást, kedvezőtlenebb helyzetben van annál, mint ha ezt az állást ebben a tagállamban szerezte volna, mivel utóbbi esetben jogosult volna arra, hogy a közvetítő ügynökségnek a közvetítés alapján járó díjat tőle a tagállam átvállalja.

36 Az ilyen szabályozás, amely olyan akadályt jelent, amely visszatarthatja az álláskeresőket – különösen azokat, akiknek korlátozottak az anyagi eszközeik – és ebből következően a magán munkaközvetítő ügynökségeket attól, hogy egy másik tagállamban keressenek állást, mivel a közvetítési díjat nem fizeti ki az említett álláskereső származási tagállama, főszabály szerint ellentétes az EK 39. cikkel. Következésképpen nem szükséges megvizsgálni, hogy megsértették-e a 1612/68 rendelet 3. és 7. cikkét.

37 A munkavállalók szabad mozgását akadályozó intézkedés csak akkor megengedhető, ha a Szerződéssel összeegyeztethető legitim célt szolgál, és közérdeken alapuló kényszerítő indokok igazolják. De még ebben az esetben is szükséges, hogy az ilyen intézkedés alkalmazása az elérni kívánt célkitűzés megvalósítására alkalmas legyen, és ne terjedjen túl az annak megvalósításához szükséges mértéken (lásd a fent hivatkozott Kranemann-ügyben hozott ítélet 33. pontját).

38 Ennélfogva meg kell vizsgálni, hogy az olyan intézkedés, mint a német munkaközvetítési utalványok rendszere, igazolható-e először is azzal, hogy az ilyen rendszer a nemzeti munkaerő-piaci politika új eszközét képviseli, amely a munkavállalók közvetítésének javítására, valamint a munkanélküliség csökkentésére irányul, másodszor igazolható-e a nemzeti társadalombiztosítás védelmével, amelyet csak a nemzeti szinten fizetett járulékoknak köszönhetően lehet megvalósítani, és amelyben járulékkiesés történik az álláskeresők más tagállamokba való közvetítése esetén, és végül igazolható-e azzal, hogy az a nemzeti munkaerőpiacot kívánja megvédeni a szakképzett munkaerő elvesztésétől.

39 Az elsőként említett igazolás esetében emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamoknak kell kiválasztaniuk a foglalkoztatás területén a céljaik megvalósítására alkalmas intézkedéseket. A Bíróság elismerte, hogy a tagállamok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek e hatáskör gyakorlása terén. Ezenkívül nem lehet vitatni, hogy az alkalmazás előmozdítása a társadalompolitika legitim céljának minősül (lásd a férfi és a női munkavállalókkal való egyenlő bánásmód terén a C-167/97. sz., Seymour-Smith és Perez ügyben 1999. február 9-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-623. o.] 71. és 74. pontját, valamint a C-77/02. sz., Steinicke-ügyben 2003. szeptember 11-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-9027. o.] 61. és 62. pontját).

40 Mindazonáltal az e tárgyban a tagállamok rendelkezésére álló széles mérlegelési jogkör nem indokolhatja azon jogok veszélyeztetését, amelyek a magánszemélyeket a

Szerződésnek az alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezései alapján illetik meg (lásd a fent hivatkozott Terhoeve-ügyben hozott ítélet 44. pontját; a Seymour-Smith és Perez ügyben hozott ítélet 75. pontját és a Steinicke-ügyben hozott ítélet 63. pontját).

41 Márpedig a szóban forgó munkaközvetítési utalványok rendszerének a munkavállalók elhelyezkedésének előmozdítására, valamint a németországi munkanélküliség csökkentésére való alkalmasságára vonatkozó általános állítások nem elegendőek sem annak bizonyítására, hogy e rendszer célja igazolja a közösségi jog egyik alapvető szabadsága gyakorlásának korlátozását, sem azon álláspont ésszerű megalapozására, hogy a választott módszerek alkalmasak, vagy alkalmasak lehetnek e cél megvalósítására.

42 Ugyanez érvényes a német társadalombiztosítási rendszer védelmére vonatkozó második igazolással kapcsolatban. Nem bizonyították ugyanis a német társadalombiztosítási járulékok kiesése és az álláskeresőnek egy másik tagállamba való elhelyezése közti okozati kapcsolatot. Ezenfelül, tekintettel a németországi munkanélküliség magas szintjére, nem nyilvánvaló, hogy ebben az államban valamely betöltetlen munkahely amiatt marad hosszabb ideig betöltetlen, mert egy álláskeresőt másik tagállamban helyeztek el.

43 Az ugyan igaz, hogy a társadalombiztosítási rendszer pénzügyi egyensúlya súlyos sérelmének veszélye közérdeken alapuló kényszerítő oknak minősülhet (lásd különösen a C-158/96. sz. Kohll-ügyben 1998. április 28-án hozott ítélet [EBHT 1998., I-1931. o.] 41. pontját), a jelen ügyben azonban nem bizonyították ennek veszélyét. Ugyanis a német társadalombiztosítási rendszer járulékveszteségei mérsékelhetők. Egyrészt, ha a másik tagállamba elhelyezett álláskereső már nem köteles társadalombiztosítási járulékot fizetni a származási országban, ez utóbbi sem köteles részére munkanélküli segélyt fizetni. Másrészt a munkavállalók Szerződésben biztosított szabad mozgásának természete magában foglalja, hogy valamely munkavállalónak egy másik tagállamba való távozását kiegyenlítheti egy másik tagállambeli munkavállaló érkezése.

44 Még ha feltételezzük is, hogy a munkaerőpiac szervezése, beleértve a szakképzett munkaerő elvesztésének megelőzését, bizonyos körülmények között és bizonyos feltételek betartásával igazolhatja a munkavállalók szabad mozgásának korlátozását, rá kell mutatni arra, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás túllép azon, ami e célok eléréséhez szükséges. E célok nem igazolhatják, hogy rendszeresen megtagadják a közvetítési utalványok más tagállamokban elhelyezett álláskeresők általi igénybevételét. Az ilyen intézkedés ugyanis egyenlő az EK 39. cikkben bevezetett munkavállalók szabad mozgásának tagadásával, amely cikk a munkavállalók és álláskeresők számára biztosítja az általuk választott munka vállalását és végzését egy másik tagállam területén (lásd a letelepedési szabadságra vonatkozóan a C-208/00. sz. Überseering-ügyben 2002. november 5-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-9919. o.] 93. pontját).

45 E körülmények között úgy kell válaszolni az első kérdésre és a második kérdés b) pontjára, hogy az EK 39. cikkel ellentétes, hogy az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének első mondatához hasonló nemzeti szabályozás előírja, hogy az álláskereső által egy magán munkaközvetítő ügynökség számára a munkaközvetítésért fizetendő díjazás valamely tagállam által az ügynökség részére történő megfizetésének az a feltétele, hogy a közvetítő által közvetített állás az említett állam területén legyen társadalombiztosítási járulék-köteles.

A harmadik kérdésről

46 Ezzel a kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné megtudni, hogy egyrészt az EK 49. és EK 50. cikkel ellentétes-e, hogy az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének második mondatához hasonló nemzeti szabályozás előírja, hogy az álláskereső által egy magán munkaközvetítő ügynökség számára a munkaközvetí-

tésért fizetendő díjazás valamely tagállam által az ügynökség részére történő megfizetésének az a feltétele, hogy a közvetítő által közvetített állás e tagállam területén legyen társadalombiztosításijárulék-köteles. Másrészt azt kérdezi, hogy az EK 81., EK 85. és EK 86. cikkel összefüggésben értelmezett EK 87. cikkel ellentétes-e az ilyen szabályozás.

A Szerződés állami támogatásokra vonatkozó rendelkezéseiről

47 E tekintetben kitűnik az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből, hogy a Sozialgericht Berlin lényegében azt kívánja megtudni, hogy a SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének második mondatában előírt közvetítési utalványok állami támogatásnak minősülnek-e az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében, amennyiben az a tény, hogy az álláskeresőt mentesítik a magán munkaközvetítő ügynökséggel szemben az elhelyezése miatt fennálló díjfizetési kötelezettsége alól, előnyben részesítheti a közvetítő ügynökségeket.

48 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy kizárólag a jogvitával foglalkozó, a meghozandó bírósági határozatért felelősséget viselő nemzeti bíróság dolga a jogvita jellegzetességeire tekintettel mind az előzetes döntéshozatalnak az ítélethozatalhoz való szükségességének, mind pedig az általa a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciájának megítélése (lásd többek között a fent hivatkozott Bosman-ügyben hozott ítélet 59. pontját).

49 Ettől függetlenül a Bíróság úgy vélte, hogy nem dönthet valamely nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett olyan kérdésről, amely esetében nyilvánvaló, hogy azon adott közösségi jogszabály értelmezése vagy érvényességének vizsgálata, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tárgyával vagy céljával, illetve ha a szóban forgó probléma elméleti jellegű, vagy a Bíróság nem

rendelkezik azon ténybeli, illetve jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdésekre hasznos választ tudjon adni (lásd többek között a C-36/99. sz., Idéal Tourisme ügyben 2000. július 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-6049. o.] 20. pontját).

50 A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság nem fejti ki a vitatott szabályozás által bevezetett közvetítési utalványok állami támogatássá való minősítésének esetleges hatását az előtte folyamatban lévő eljárásra.

51 Ezenfelül, ez a bíróság általánosságban megmagyarázza ugyan az alapügyben szóban forgó közvetítési utalványok rendszerét, az előny fennállására vagy fenn nem állására és az említett rendszernek a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatására vonatkozó konkrét tájékoztatás hiányában azonban nem lehetséges annak ellenőrzése, hogy az összhangban áll-e az állami támogatások tárgyában alkalmazható közösségi szabályokkal (lásd ebben az értelemben a C-379/98. sz. PreussenElektra-ügyben 2001. március 13-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-2099. o.] 58–62. pontját és a C-190/02. sz. Viacom-ügyben 2002. október 8-án hozott végzés [EBHT 2002., I-8287. o.] 21. pontját).

52 A megfelelő tájékoztatás hiányában nincs lehetőség a konkrét értelmezési probléma körülhatárolására, amely a versenyjogi tárgyú közösségi jogi rendelkezésekkel kapcsolatban felmerülhetne, amely problémának a kérdést előterjesztő bíróság kéri az értelmezését. Márpedig a ténybeli és szabályozási kontextus pontosságának követelménye a versenyjog területén, amelyet összetett ténybeli és jogi helyzetek jellemeznek, fokozottan érvényes (a C-157/92. sz. Banchero-ügyben 1993. március 19-én hozott végzés [EBHT 2000., I-1085. o.] 5. pontja; a C-176/96. sz., Lehtonen és Castors Braine ügyben 2000. április 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-2681. o.] 22. pontja és a C-116/00. sz. Laguillaumie-ügyben 2000. június 28-án hozott végzés [EBHT 2000., I-4979. o.] 19. pontja)

53 E megfontolásokra tekintettel nem kell válaszolni a harmadik kérdésnek erre a részére.

A szolgáltatásnyújtás szabadságáról

54 Bevezetésként emlékeztetni kell arra, hogy a munkaközvetítési tevékenység az ítélkezési gyakorlat szerint az EK 49. és EK 50. cikk értelmében szolgáltatásnyújtásnak minősül (lásd a 110/78. és 111/78. sz., Van Wesemael egyesített ügyekben 1979. január 18-án hozott ítélet [EBHT 1979., 35. o.] 7. pontját és a 279/80. sz. Webb-ügyben 1981. december 17-én hozott ítélet [EBHT 1981., 3305. o.] 8. és 9. pontját).

55 Azon kérdés esetében, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás tartalmaz-e az EK 49. cikkel ellentétes korlátozást, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a szolgáltatásnyújtás szabadsága nemcsak a más tagállamban letelepedett szolgáltatóval szemben az állampolgársága alapján alkalmazott minden megkülönböztetés eltörlését követeli meg, hanem ugyanúgy valamennyi korlátozás megszüntetését akkor is, ha azok különbségtétel nélkül vonatkoznak a nemzeti és az egyéb tagállamokból származó szolgáltatókra, amennyiben azok akadályozzák, zavarják vagy kevésbé vonzóvá teszik egy másik tagállamban letelepedett szolgáltató szolgáltatásait, ahol az jogszerűen nyújt hasonló szolgáltatásokat (lásd különösen a C-266/96. sz., Corsica Ferries France ügyben 1998. június 18-án hozott ítélet [EBHT 1998., I-3949. o.] 56. pontját; a C-369/96. és C-376/96. sz., Arblade és társai egyesített ügyekben 1999. november 23-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-8453. o.] 33. pontját és a C-205/99. sz., Analir és társai ügyben 2001. február 20-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-1271. o.] 21. pontját).

56 E szabály alapján – a német kormány érvével ellentétben – egy vállalkozás hivatkozhat a szolgáltatások szabad áramlására a székhelye szerinti tagállammal szemben, amennyiben a szolgáltatásokat egy másik tagállamban székhellyel rendelkező címzettek számára nyújtja, és általában minden olyan esetben, amikor a szolgáltató a székhelyétől eltérő tagállamban nyújt szolgáltatást (lásd különösen a C-381/93. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1994. október 5-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-5145. o.] 14. pontját).

57 Azáltal, hogy a közvetítési utalvány kifizetését attól a feltételtől teszi függővé, hogy az álláskeresőt olyan állásba közvetítsék ki, amely a nemzeti területen társadalombiztosításijárulék-köteles, az alapügyben szereplőhöz hasonló szabályozás a szolgáltatásnyújtás szabadságának a szolgáltatás nyújtásának helyén alapuló korlátozását valósítja meg.

58 Az ilyen szabályozás ugyanis befolyásolhatja a szolgáltatások címzettjét, azaz az alapügyben az álláskeresőt, akinek – amennyiben a magán munkaközvetítő ügynökség által szerzett állás egy másik tagállamban található – saját magának kell kifizetnie az említett ügynökségnek járó díjat.

59 A szolgáltatást nyújtó magán munkaközvetítő ügynökség természetesen továbbra is végezhet más tagállamokban munkaközvetítő tevékenységet, az a tény azonban, hogy valamely álláskeresőt egy másik tagállamba közvetít ki, azzal jár, hogy a közvetítői díjat már nem a Bundesagentur fizeti ki, hanem azt magának az álláskeresőnek kell viselnie. Ennélfogva e közvetítő ügynökség tevékenysége ugyan nincs kizárva, azonban annak lehetősége, hogy ezt a tevékenységét más tagállamokra is kiterjessze, korlátozott lesz, mivel elsősorban a közvetítési utalványok létezésének köszönhetően veheti igénybe számos álláskereső ezen ügynökség szolgáltatásait, és szintén e rendszer miatt lesz képes az ügynökség kiközvetíteni az álláskeresőt egy másik tagállamba, anélkül hogy kitenné magát a fizetés elmaradása kockázatának.

60 Azon kérdés esetében, hogy fennáll-e a német területen kívüli székhellyel rendelkező magán munkaközvetítő ügynökségek szolgáltatásnyújtási szabadságának korlátozása, rá kell mutatnia arra, hogy az elméleti jellegű az alapügy tényállására tekintettel, így a jelen esetben arra nem kell válaszolni.

61 Végül azon kérdés esetében, hogy az ilyen akadály igazolható-e, ha a szolgáltatások szabad nyújtása ezen akadályának igazolására felhozott indokok azonosak a jelen ítélet 37–44. pontjában a munkavállalók szabad mozgását illetően megvizsgáltakkal, meg kell állapítani, hogy az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének második mondatához hasonló nemzeti szabályozás túllép azon, ami a célok eléréséhez szükséges.

62 Az előző megfontolásokra tekintettel úgy kell válaszolni a harmadik kérdésre, hogy az EK 49. és EK 50. cikkel ellentétes, hogy az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének második mondatához hasonló nemzeti szabályozás előírja, hogy az álláskereső által egy magán munkaközvetítő ügynökség számára a munkaközvetítésért fizetendő díjazás valamely tagállam által az ügynökség részére történő megfizetésének az a feltétele, hogy a közvetítő által közvetített állás az említett állam területén legyen társadalombiztosítási járulék-köteles.

Az európai uniós állampolgárságra vonatkozó első kérdésről

63 E kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EK 18. cikkel ellentétes-e az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének második mondatához hasonló nemzeti rendelkezés.

64 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EK 18. cikknek, amely általánosan megfogalmazza minden uniós állampolgár jogát, hogy szabadon mozogjon és tartózkodjon a tagállamok területén, különös kifejeződése az EK 39. és az EK 49. cikk a munkavállalók szabad mozgása és a szolgáltatásnyújtás szabadsága tekintetében.

65 Amennyiben az alapügy ez utóbbi rendelkezések hatálya alá tartozik, nem szükséges határozni az EK 18. cikk értelmezéséről (lásd a C-100/01. sz. Oteiza Olazabal-ügyben 2002. november 26-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-10 981. o.] 26. pontját és a C-92/01. Sylianakis-ügyben 2003. február 6-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-1291. o.] 20. pontját).

A második kérdés a) pontjáról és a negyedik kérdés a) pontjáról

66 E kérdésekkel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy milyen mértékben lehetséges és szükséges a belső jog valamely rendelkezését a közösségi joggal összhangban értelmezni.

67 Bevezetésként emlékeztetni kell arra, hogy az EK 39., 49. és 50. cikk olyan jogokat ruház a magánszemélyekre, amelyre azok bíróság előtt hivatkozhatnak, és amelyeket a nemzeti bíróságoknak védeniük kell (lásd a 33/74. sz. Van Binsbergen-ügyben 1974. december 3-án hozott ítélet [EBHT 1974., 1299. o.] 26. pontját és a 41/74. sz. Van Duyn-ügyben 1974. december 4-én hozott ítélet [EBHT 1974., 1337. o.] 7. pontját).

68 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság feladata, hogy – minden olyan intézkedés során, ahol a nemzeti jog mérlegelési jogkört biztosít számára – a belső jog rendelkezését a közösségi jog követelményeivel összhangban értelmezze és alkalmazza (lásd a 157/86. sz., Murphy és társai ügyben 1988. február 4-én hozott ítélet [EBHT 1988., 673. o.] 11. pontját és a C-262/97. sz. Engelbrecht-ügyben 2000. szeptember 26-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-7321. o.] 39. pontját).

69 Amennyiben a közösségi joggal összhangban álló alkalmazásra nincs lehetőség, a nemzeti bíróság köteles teljes egészében alkalmazni a közösségi jogot, és megvédeni a közösségi jog által az egyének részére biztosított jogokat, szükség esetén mellőzve a nemzeti jog azon rendelkezéseinek alkalmazását, amelyek az előbbivel ellentétesek (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Murphy és társai ügyben hozott ítélet 11. pontját; a C-224/97. sz. Ciola-ügyben 1999. április 29-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-2517. o.] 26. pontját és a fent hivatkozott Engelbrecht-ügyben hivatkozott ítélet 40. pontját).

70 Ennélfogva úgy kell válaszolni a második kérdés a) pontjára és a negyedik kérdés a) pontjára, hogy a nemzeti bíróság feladata, hogy – minden olyan intézkedés során ahol a nemzeti jog mérlegelési jogkört biztosít számára – a belső jog rendelkezését a közösségi jog követelményeivel összhangban értelmezze és alkalmazza, valamint hogy – amennyiben az ilyen összhangban álló értelmezésre nincs lehetőség a Szerződés olyan rendelkezései esetében, amelyek olyan jogokat ruháznak a magánszemélyekre, amelyekre azok a bíróság előtt hivatkozhatnak, és amelyeket a nemzeti bíróságoknak védeniük kell – ne alkalmazza a belső jog olyan rendelkezéseit, amelyek ellentétesek az említett rendelkezésekkel.

A költségekről

71 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

1) Az EK 39., az EK 49. és az EK 50. cikkel ellentétes, hogy az SGB III. 421g. §-a (1) bekezdésének első mondatához hasonló nemzeti szabályozás előírja,

hogy az álláskereső által egy magán munkaközvetítő ügynökség számára a munkaközvetítésért fizetendő díjazás valamely tagállam által az ügynökség részére történő megfizetésének az a feltétele, hogy a közvetítő által közvetített állás az említett állam területén legyen társadalombiztosítási-járulék-köteles.

2) **A nemzeti bíróság feladata, hogy – minden olyan intézkedés során ahol a nemzeti jog mérlegelési mozgásteret biztosít számára – a belső jog rendelkezését a közösségi jog követelményeivel összhangban értelmezze és alkalmazza, valamint hogy – amennyiben az ilyen összhangban álló értelmezésre nincs lehetőség az EK-Szerződés olyan rendelkezései esetében, amelyek olyan jogokat ruháznak a magánszemélyekre, amelyekre azok a bíróság előtt hivatkozhatnak, és amelyeket a nemzeti bíróságoknak védeniük kell – ne alkalmazza a belső jog olyan rendelkezéseit, amelyek ellentétesek az említett rendelkezésekkel.**

Aláírások